N:o 34.

Ank. till Riksd. kansli den 1 mars 1895, kl. 1 e. m.

Utlåtande, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till allmänna barnhusinrättningen af oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 qvarteret Barnhuset samt uppförande af nytt cellfängelse för Stockholms län m. m. (I. A.)

Under åberopande af bilagdt utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden för den 29 januari innevarande år, har Kongl. Maj:t uti en samma dag aflåten proposition (n:o 24) föreslagit Riksdagen att medgifva:

dels att oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 qvarteret Barnhuset måtte till allmänna barnhusinrättningen i Stockholm upplåtas mot vederlag af ej mindre den i statsrådsprotokollet omförmälda tomt inom qvarteret Domherren än äfven ett kontant belopp af 597,500 kronor samt på de vilkor i öfrigt, som funnes upptagna i direktionens öfver allmänna barnhusinrättningen skrifvelse till fångvårdsstyrelsen af den 23 augusti 1894;

dels att å nämnda tomt inom qvarteret Domherren måtte uppföras nytt cellfängelse för Stockholms län;

dels och att till betäckande af byggnadskostnaden för nämnda nya länsfängelse, beräknad till 300,000 kronor, samt af kostnaderna för nödiga byggnads- och inredningsarbeten vid centralfängelserna å Nya Varfvet samt i Göteborg och Norrköping, hvilka kostnader ansetts komma att uppgå till 341,500 kronor, måtte användas — jemte influtna och inflytande hyresmedel för vissa uthyrda delar af tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset till belopp af 29,000 kronor — de medel, tillhopa utgörande 612,500 kronor, som komme att inflyta till följd af uppgörelsen med allmänna barnhusinrättningen.

I proposition till 1892 års Riksdag hade, enligt hvad statsrådet och chefen för justitiedepartementet till förenämnda statsrådsprotokoll erinrat, Kongl. Maj:t föreslagit Riksdagen att medgifva, dels att lägenheten Stenbrottet i Solna socken och Danderyds skeppslag af Stockholms län finge till fångvården upplåtas för uppförande derstädes af ett nytt centralfängelse för qvinnor och ett nytt cellfängelse för Stockholms län i stället för de å tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset i Stockholm belägna fängelser; samt dels att oinskränkt egande- och dispositionsrätt till nämnda tomt, n:o 17 i qvarteret Barnhuset, finge till direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen i Stockholm upplåtas mot 597,500 kronor, att tillhandahållas fångvårdsstyrelsen i den mån arbetet med uppförandet af ifrågakomna fängelser toge sin början och fortskrede, och att användas såsom bidrag till kostnaden för de nya fängelserna.

Sedan denna framställning blifvit af Riksdagen afslagen, hade, såsom i statsrådsprotokollet vidare meddelas, fångvårdsstyrelsen i skrifvelse af den 14 december 1894 inkommit med nytt förslag till ordnande af ifrågavarande angelägenhet, till grund för hvilket förslag låge *dels* ett mellan direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen och Stockholms stads drätselnämnd den 2 maj 1894 afslutadt samt af stadsfullmägtige den 18 påföljande juni godkändt, vilkorligt kontrakt angående utbyte af jord, enligt hvilket kontrakt staden skulle till barnhusinrättningen afstå bland annat en tomt i qvarteret Domherren i Östermalms församling, *dels* ett af direktionen i skrifvelse den 23 augusti 1894, under förutsättning af Kongl. Maj:ts godkännande, till fångvårdsstyrelsen framstäldt anbud att, mot erhållande af oinskränkt egande- och dispositionsrätt öfver tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset, till fångvårdsstyrelsen utbetala en ersättningssumma af 597,500 kronor och att derjemte tillhandahålla fångvårdsstyrelsen förutnämnda tomt inom qvarteret Domherren till byggnadsplats för nytt länscellfängelse, varande vid detta anbud i öfrigt fästa följande vilkor:

1:o) att senast ett och ett halft år efter det Kongl. Maj:t godkänt ofvanberörda kontrakt samt ifrågavarande af direktionen gjorda erbjudande och i hvarje fall icke senare än den 1 december 1896 styrelsen skall hafva till direktionen öfverlemnat tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset, med undantag af det af länsfängelset upptagna, å bilagd karta särskildt utmärkta område, hvilket senare åter skall af styrelsen till direktionen afträdas sist tre och ett halft år från det Kongl. Maj:t godkänt nu ifrågavarande erbjudande och i hvarje fall icke senare än den 1 december 1898;

2:o) att de å tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset befintliga, fångvården tillhörande byggnader skola, såvidt de tillhöra fångvården, tillfalla barnhusinrättningen emot en särskild ersättning af 15,000 kronor, som

betalas, då tomten i sin helhet varder till barnhusinrättningen öfverlemnad;

3:o) att det arrende af 2,250 kronor årligen, som hittills jemlikt kongl. brefvet den 26 maj 1826 af fångvårdsmedlen till barnhusinrättningen utbetalts, skall fortfarande utgå, intill dess fångvårdsstyrelsen till barnhusinrättningen afträdt tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset med det under punkt 1 här ofvan nämnda undantag, hvarefter arrende bör betalas med 250 kronor om året, intill dess hela tomten blifvit till barnhusinrättningen afträdd;

4:o) att, om någon del af tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset är af fångvårdsstyrelsen utarrenderad, arrendet derför skall tillfalla styrelsen, intill dess den utarrenderade marken i enlighet med den här ofvan i punkten 1 intagna bestämmelsen till barnhusinrättningen öfverlemnats, hvarefter arrendet tillfaller inrättningen, som i hvarje fall skall ega uppbära arrendeafgifterna senast ett och ett halft år efter det nu ifrågavarande erbjudande blifvit af Kongl. Maj:t godkändt;

5:o) att den af barnhusinrättningen erbjudna ersättningssumma, 597,500 kronor, till fångvårdsstyrelsen utbetalas i den mån arbetet med uppförandet af de fängelsebyggnader, hvilka skola ersätta de å tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset förlagda fängelser, tager sin början och fortskrider, dock att styrelsen icke eger att uttaga medlen tidigare än följande uppställning utvisar, nemligen:

vid byggnadsarbetenas början	150,000 kr.
ett halft år från byggnadsarbetenas början	100,000 »
ett år » » »	50,000 »
två år » » »	100,000 »
två och ett halft år » »	100,000 »
vid öfverlemnandet till direktionen af tomten n:o 17 med undantag af länsfängelsets område	50,000 »
och vid öfverlemnande till direktionen af sist omförmälda område	47,500 »
Summa	597,500 kr.;

6:o) att ofvan omförmälda, å bifogad karta särskildt utmärkta område inom qvarteret Domherren skall till fångvårdsstyrelsen öfverlåtas, så snart direktionen öfver barnhusinrättningen jemlikt kontraktet af den 2 maj 1894 fått detsamma tillträda;

7:o) att all den rätt emot Stockholms stad, som uti nyssnämnda kontrakt tillagts barnhusinrättningen såsom blifvande egare till det i nästföregående punkt afsedda område, skall å fångvårdsstyrelsen öfverlåtas; samt

8:o) att, sedan fångvårdsstyrelsen till direktionen öfver barnhusinrättningen afträdt tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset med undantag af det för länsfängelset använda området, men ännu icke utrymt länsfängelset, direktionen skall ej mindre tillse, att tillträde för körande och gående till samma fängelse lemnas obehindradt och att de till fängelset ledande gas-, vatten- och afloppsledningar icke genom arbeten å kringliggande mark afbrytas, än äfven låta på barnhusinrättningens bekostnad bättra och förstärka det kring länsfängelset uppförda träplank, der sådant för fängelset skulle finnas nödigt.

I afseende på detta direktionens öfver allmänna barnhusinrättningen anbud hade fångvårdsstyrelsen anfört, att detsamma stälde sig för fångvården vida fördelaktigare än det i propositionen till 1892 års Riksdag omförmälda; och att den för uppförande af nytt länsfängelse erbjudna tomten, hvilken styrelsen ansåge kunna i värde uppskattas till 240,500 kronor, vore dertill synnerligen lämplig, omsluten på alla sidor af 18 meter breda gator, erbjudande trygghet mot eldfara och oberörd af de menliga inflytelser, som byggnader inom samma qvarter alltid medförde, samt med sådan belägenhet i öfrigt, att styrelsen hade all anledning antaga, det Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län skulle finna sig dermed tillfredsställd. Styrelsen ansåge fördenskull det gjorda anbudet vara för fångvården synnerligen fördelaktigt, hvadan, och då intet varit att erinra mot de af direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen i öfrigt uppstälda vilkor, styrelsen ansåge någon tvekan om antagligheten af samma anbud icke kunna förefinnas.

Hvad anginge de anordningar, som borde vidtagas för ersättande af de nu å Norrmalm befintliga fängelserna, så kräfdes, såsom ofvan vore antydt, att nytt cellfängelse för Stockholms län uppfördes.

Deremot hade fångvårdsstyrelsen ansett, att numera och med hänsyn till de förändrade förhållanden, som inträdt till följd af lagarne den 20 juni 1890 angående ändringar i strafflagen och den 29 juli 1892 angående straffarbetes och fängelsestraffs verkställande i enrum, nytt centralfängelse för qvinnor i stället för det å Norrmalm befintliga icke erfordrades. Styrelsen hade nemligen tänkt sig, att med verkställigheten af straffarbete, fängelsestraff och tvångsarbete, ådömdt *qvinnor*, borde för framtiden ordnas sålunda:

att fängelsestraff och straffarbete till och med två år verkställdes, såsom hittills varit vanligt, å länscellfängelserna, samt hvad anginge qvinnor, dömda i Stockholms stad, å cellfängelset i Stockholms län;

att qvinnor, dömda till straffarbete öfver två år eller på lifstiden, för undergående af det enrumsstraff, hvartill de vid strafftidens början

skulle hållas, intoges: de som hade att undergå längsta tids enrumsstraff å cellfängelset i Stockholms län, och de öfriga å två eller tre länsfängelser, ett i södra, ett i vestra och, om så behöfdes, ett i norra delen af riket;

att qvinnor, som hade att i gemensamhetsfängelse aftjena sista delen af dem ådömdt straffarbete, intoges å centralfängelset i Göteborg;

samt att qvinnor, dömda till tvångsarbete, försändes till nuvarande centralfängelset i Norrköping, hvilket förty borde förändras till tvångsarbetsanstalt.

I den motivering, som fångvårdsstyrelsen bifogat sitt sålunda afgifna förslag, hade styrelsen framlagt en beräkning af det antal celler, som med hänsyn till nu gällande lagstiftning kunde anses vara i rikets fängelser erforderligt för olika slag af fångar, äfvensom af det antal celler, som nu funnes i fängelserna tillgängligt.

Utaf denna beräkning framginge, att i läns- och kronocellfängelserna — med nu gällande regler för deras användande — ett antal af 171 celler kunde antagas vara ledigt; och hade styrelsen ansett, att dessa lediga celler lämpligast borde användas för verkställighet af längre tids enrumsstraff, som *qvinnor* hade att undergå, för hvilket ändamål jemväl nämnda cellantal kunde antagas blifva fullt tillräckligt. Styrelsen förmälde sig ock redan hafva i viss mån infört en dylik anordning, i det styrelsen förordnat, att länsfängelserna i Stockholm, Upsala, Kalmar och Mariestad skulle från 1893 års början användas för aftjenande af sådant enrumsstraff.

I sammanhang härmed hade styrelsen anmält, att för verkställighet af längre tids enrumsstraff, som *män* hade att undergå, erfordrades ökadt cellantal, och hemstälde styrelsen förty, att 120 dylika celler — dag- och nattceller af rymligare beskaffenhet — måtte anordnas vid nuvarande centralfängelset å Nya Varfvet.

Hvad derefter anginge fångar, som hade att i gemensamhetsfängelse aftjena sista delen af dem ådömdt straffarbete, så hade för undvikande af logementssystemet med dess skadliga och demoraliserande inflytelser ansetts nödigt att för sagde fångar anordna nattceller. Dylika nattceller funnes i tillräckligt antal för *män*, men saknades alldeles för *qvinnor*. För dessa qvinliga straffångar ansåge styrelsen ett antal af 60 nattceller vara erforderligt, och hade derför föreslagit, att dylika måtte inredas vid centralfängelset i Göteborg. Efter en dylik anordning skulle nämnda fängelse blifva landets enda centralfängelse för qvinnor; i anledning hvaraf och då Riksdagen i sin skrifvelse den 20 maj 1892 uttalat sig för lämpligheten deraf, att olika kategorier qvinnofångar förvarades skilda från hvarandra och ej sammanfördes i ett enda fängelse, styrelsen velat fästa uppmärksamheten derå, att om före tillkomsten af 1892 års lag om enrumsstraffets

utsträckning en sådan fördelning af qvinnofångar på tre qvinnofängelser, som dittills egt rum — nemligen att de som enligt 14 kap. 22, 23 och 24 §§ strafflagen vore dömda till straffarbete öfver två år från sydliga delarne af riket intoges vid centralfängelset i Göteborg och från nordliga delarne af riket vid centralfängelset å Norrmalm samt de som voro dömda för förfalskning, rån, mordbrand och stöld vid centralfängelset i Norrköping — varit synnerligen lämplig, numera och sedan enrumsstraffet blifvit utsträckt till 4 år behof icke förefunnes af mer än ett centralfängelse för qvinnor, enär antalet af de qvinnor, som enligt nyss nämnda paragrafer i strafflagen dömdes till straffarbete i öfver fyra år och således hade att i gemensamhetsfängelse aftjena någon del af strafftiden, vore försvinnande litet och i medeltal uppgått till allenast en om året.

Hvad slutligen anginge nattceller för dem, som hade att undergå tvångsarbete, så funnes dylika för *manliga* tvångsarbetsfångar, men saknades för *qvinliga*. Styrelsen hade derför föreslagit, att för sistnämnda fångar måtte anordnas en tvångsarbetsanstalt å nuvarande centralfängelset i Norrköping med 162 nattceller och med sådana anordningar i öfrigt, att straffade och ostraffade måtte skiljas från hvarandra jemväl under arbetet om dagen.

De af fångvårdsstyrelsen på grund af nu anförda förhållanden föreslagna byggnadsarbeten vore alltså:

1:o) uppförande af nytt cellfängelse för Stockholms län;

2:o) anordnande vid centralfängelset å Nya Varfvet af omkring 120 dag- och nattceller af rymligare beskaffenhet; samt

3:o) inredande vid centralfängelserna i Göteborg och Norrköping af nattceller, 60 vid det förra och 162 vid det senare fängelset.

I fråga om det föreslagna nya cellfängelset för Stockholms län hade fångvårdsstyrelsen anfört bland annat, att detsamma, på sätt ofvan vore antydt, skulle blifva straffängelse dels för qvinnor från hela riket, hvilka hade att aftjena längsta tids enrumsstraff, och dels för qvinnor från Stockholms stad, dömda till straffarbete i två år och derunder eller till fängelse; att såsom en följd häraf detta fängelse, som blefve af ungefärligen samma storlek som det nuvarande, icke blefve tillräckligt för inrymmande af de länet tillhörande manspersoner, som dömdes till fängelsestraff eller straffarbete i två år och derunder, hvadan nödigt blefve att låta dessa förflyttas till något närbeläget cellfängelse; att det emellertid redan för länge sedan visat sig omöjligt att med hänsyn till straffångar vidhålla det i öfrigt från fångvårdssynpunkt längesedan föråldrade systemet, att lägga länsindelningen till grund för fångfördelningen, hvadan vid sagda, i fråga om snart sagdt alla rikets länsfängelser vid upprepade tillfällen

under många år förekommande förhållande ingen anmärkning vore att göra; att Stockholms länsfängelse sålunda komme att inrymma, utom förutnämnda qvinnor, de länet tillhörande män och qvinnor, som vore under tilltal för brott eller häktade för lösdrifveri eller hvilka hade att i stället för böter undergå förvandlingsstraff; att, då fängelset sålunda skulle blifva ett fängelse hufvudsakligen för qvinnor, detsamma borde erhålla den konstruktion, att en afdelning deraf afsåges ensamt för qvinnor med uteslutande qvinlig bevakning, samt den andra afdelningen för män under manlig bevakning; samt att, då antalet män, häktade för brott eller för aftjenande af förvandlingsstraff för böter, under sistförflutna tre år icke öfverstigit 17, mansafdelningen ansetts kunna inskränkas till 30 celler, under det att den öfriga delen af fängelset med 72 celler skulle inrymma qvinnor.

Till samtliga de ifrågasatta byggnads- oah inredningsarbetena har fångvårdsstyrelsen låtit uppgöra fullständiga ritningar och kostnadsförslag, enligt hvilka arbetena beräknats kräfva en kostnad af:

för nya cellfängelset för Stockholms län	kr. 300,000: —
» centralfängelset å Nya Varfvet	» 180,000: —
» » i Göteborg	» 58,000: —
» » » Norrköping	» 103,500: —
eller tillhopa	kr. 641,500: —,

för hvilket belopp tillgångar skulle finnas i

dels de af direktionen öfver barnhusinrättningen i dess anbud utfästa ersättningsbelopp, tillhopa	kr. 612,500: —
dels influtna och reserverade samt till den 1 december 1896 inflytande hyresmedel för uthyrda delar af det af fångvården disponerade området i qvarteret Barnhuset	» 29,000: —
tillhopa	kr. 641,500: —,

hvadan något särskildt anslag derutöfver icke skulle erfordras.

Slutligen hade fångvårdsstyrelsen uppgifvit, att genom indragning af centralfängelset å Norrmalm komme att beredas en besparing i fångvårdsutgifter, som enligt en hos styrelsen uppgjord beräkning skulle uppgå till omkring 18,000 kronor årligen.

Fångvårdsstyrelsen hade i anledning af hvad sålunda anförts hemstält, att Kongl. Maj:t behagade *dels* godkänna det af direktionen öfver

allmänna barnhusinrättningen i dess skrifvelse af den 23 augusti 1894 gjorda erbjudande med dervid fästa vilkor samt bemyndiga styrelsen ej mindre att på derför bestämda terminer uppbära de medel, tillsammans 612,500 kronor, som bemälda direktion förbundit sig betala, än äfven att vidtaga de åtgärder, som erfordrades för lagfart af det till statsverket öfverlåtna tomtområdet i qvarteret Domherren, *dels* fastställa de öfverlemnade ritningarna och kostnadsförslagen till nytt cellfängelse för Stockholms län, att uppföras å förberörda tomt, samt till ombyggnad och ominredning af centralfängelserna å Nya Varfvet, i Göteborg och i Norrköping, *dels* slutligen bemyndiga styrelsen att för utförande af ifrågavarande byggnadsarbeten använda förenämnda af direktionen öfver barnhusinrättningen utfästa ersättning, 612,500 kronor, jemte influtna och inflytande hyresmedel för utarrenderad mark vid centralfängelset å Norrmalm, 29,000 kronor, samt att vid arbetenas utförande vidtaga de mindre väsentliga afvikelser från ritningarna, som kunde finnas nödiga och ändamålsenliga samt läte sig utföra, utan att den för arbetena i deras helhet beräknade kostnadssumma öfverskredes.

Öfver fångvårdsstyrelsens sålunda gjorda framställning, såvidt den anginge förslag om nytt cellfängelse för Stockholms län, hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande i nämnda län afgifvit utlåtande, deri hufvudsakligen anförts: att Kongl. Maj:ts befallningshafvande aldrig ifrågasatt vare sig länsfängelsets förflyttning eller dess ombyggnad, då det å sin nuvarande plats hade ett särdeles fördelaktigt läge och vore i tillfredsställande skick; att emellertid, då fångvårdsstyrelsen af skäl, hvilka det låge utom Kongl. Maj:ts befallningshafvandes befogenhet att bedöma, ansett en flyttning af länsfängelset synnerligen önskvärd, och Kongl. Maj:ts befallningshafvande insåge svårigheten att för fängelset numera erhålla lämplig plats inom hufvudstaden, Kongl. Maj:ts befallningshafvande icke ville afstyrka förslaget om länsfängelsets förläggande till qvarteret Domherren, om än afståndet derifrån till länsstyrelsens embetslokaler vore betydligt större än från det nuvarande länsfängelset, och den täta förbindelse, hvilken måste ega rum mellan länsstyrelsen och länsfängelset, komme att i väsentlig mån försvåras; att enligt de uppgjorda ritningarna det nya fängelsets inredning syntes blifva ganska ändamålsenlig för den uppgift detsamma skulle för framtiden erhålla; att emellertid det nya fängelset endast med afseende å ungefär en tredjedel af sitt utrymme skulle komma att användas som länsfängelse och för öfrigt samt hufvudsakligen blifva ett centralfängelse för qvinnor, och att Kongl. Maj:ts befallningshafvande hyste en viss tvekan, huruvida det af fångvårdsstyrelsen beräknade antalet af 30 celler för manliga fångar komme

att under alla förhållanden blifva tillräckligt, hvadan Kongl. Maj:ts befallningshafvande såge sig manad hemställa, att Kongl. Maj:t täcktes förklara det nya fängelset skola, så långt behofvet kräfde, användas för länets räkning i första rummet, utan att fängelsets egenskap att tillika vara centralfängelse finge i sådant afseende verka hindrande; att i sammanhang härmed Kongl. Maj:ts befallningshafvande jemväl ville erinra, att, äfven om, såsom fångvårdsstyrelsen anfört, systemet att lägga länsindelningen till grund för fångfördelningen kunde anses föråldradt, det nya system, som fångvårdsstyrelsen syntes vilja tillämpa med afseende på länsfängelset, och enligt hvilket fängelset skulle för länets räkning få användas endast för häktade och dem som aftjenade böter, under det att äfven de kortaste omedelbarligen ådömda fängelsestraff skulle verkställas å annan ort, kunde i vissa fall föranleda afsevärda olägenheter, hvadan Kongl. Maj:ts befallningshafvande hoppades, att, hvad Stockholms län anginge, fångar, dömda till kortare tids straff, ej skulle för straffets undergående försändas till annat fängelse utom länet än i hufvudstaden eller möjligen i Upsala stad, och att hinder ej måtte möta för straffets verkställande å länets fängelse, såvida utrymmet der sådant medgåfve; samt att Kongl. Maj:ts befallningshafvande emot ritningarna endast hade en obetydlig erinran, som lätt kunde vid byggnadens uppförande tillmötesgås.

I särskildt på Kongl. Maj:ts pröfning beroende ärende hade direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen anhållit om Kongl. Maj:ts godkännande af dels ofvan omförmälda, af direktionen med Stockholms stad den 2 maj 1894 ingångna kontrakt, dels ock den af direktionen i skrifvelsen till fångvårdsstyrelsen af den 23 augusti 1894 gjorda utfästelse; och hade öfverintendentsembetet i utlåtande öfver berörda anhållan anfört bland annat, att vilkoren för de ifrågastälda tomtutbytena syntes öfverintendentsembetet vara för kontrahenterna å ömse sidor förmånliga, och att öfverintendentsembetet tillstyrkte bifall till direktionens berörda framställning.

För egen del har departementschefen anfört, att det förslag, som fångvårdsstyrelsen sålunda framlagt till slutlig lösning af den sedan flera år tillbaka på dagordningen stående frågan om bättre ordnande af förhållandena vid centralfängelset å Norrmalm, syntes antagligt. Högre ersättning för statsverkets rätt till den nuvarande fängelsetomten å Norrmalm än den af direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen nu erbjudna kunde ej med skäl ifrågasättas, och de nya anordningar, som kräfdes för att ersätta fängelserna å Norrmalm, blefve af de sålunda inflytande medlen fullt betäckta, hvadan särskildt anslag derför ej erfordrades. De af Kongl.

Maj:ts befallningshafvande i Stockholms län i vissa hänseenden befarade olägenheter af fångvårdsstyrelsens plan för det nya länsfängelsets användning kunde genom lämpliga bestämmelser förekommas. För förslagets genomförande erfordrades emellertid Riksdagens samtycke till dels afhändandet af statsverkets rätt till den nuvarande fängelsetomten, dels användandet af den till staten upplåtna nya tomten till byggnadsplats för Stockholms länsfängelse, dels ock användandet af de genom aftalet med direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen inflytande medel till byggnads- och andra arbeten af den art, fångvårdsstyrelsen föreslagit; hvadan departementschefen hemstälde om att, såsom förevarande proposition innefattar, dylikt samtycke måtte inhemtas.

Statsutskottet, till hvars förberedande behandling denna proposition blifvit hänvisad, har tagit del af de till ärendet hörande handlingar och äfven haft tillgång till de angående förenämnda byggnadsarbeten upprättade ritningar och kostnadsförslag samt går nu att i föreliggande frågor afgifva yttrande.

Med anledning af den i ofvan berörda statsrådsprotokoll omförmälda proposition till 1892 års lagtima Riksdag i fråga om öfverlåtande till direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen i Stockholm af dispositionen öfver förenämnda tomt n:o 17 i qvarteret Barnhuset samt i sammanhang dermed om uppförande å kronolägenheten Stenbrottet af nya fängelsebyggnader, anförde Riksdagen i skrifvelse den 20 maj sagda år, bland annat, att centralfängelset å Norrmalm visserligen befunne sig i så bristfälligt och otidsenligt skick, att en förändring i dervarande förhållanden vore af oafvisligt behof påkallad samt att det syntes vara ådagalagdt, att det ur ekonomisk synpunkt skulle för det allmänna vara fördelaktigt, om en sådan förändring i afseende å de på ifrågavarande tomt inom qvarteret Barnhuset förlagda fångvårdsanstalter kunde åvägabringas, att den staten tillkommande rätt till denna välbelägna och dyrbara tomt kunde till skäligt pris föryttras, men att Riksdagen dock icke kunde biträda hvad Kongl. Maj:t till dessa ändamåls vinnande då föreslagit. Såsom skäl för sitt afslag å den kongl. propositionen åberopade Riksdagen, hvad den ekonomiska sidan af frågan beträffade, bland annat, att den ersättning, som erbjudits för nämnda tomts öfverlåtande till allmänna barnhusinrättningen, förefallit Riksdagen, med hänsyn till hvad under senaste tiotal af år inom hufvudstaden betingats för jemförliga tomter, väl lågt.

Sedan emellertid, enligt hvad i statsrådsprotokollet upplyses, direktionen öfver allmänna barnhusinrättningen numera förklarat sig villig att, utöfver redan förut erbjudna 597,500 kronor, för egande- och dispositionsrätten öfver ifrågavarande tomt öfverlåta till fångvårdsstyrelsen en tomt i qvarteret Domherren här i staden, hvilken tomt af bemälda styrelse ansetts kunna i värde uppskattas till 240,500 kronor, synes anmärkning icke skäligen kunna göras mot den ersättning, staten skulle i förevarande afseende få uppbära, helst i betraktande deraf, att kronan i sjelfva verket endast eger dispositionsrätt för visst ändamål af berörda tomt i qvarteret Barnhuset; och vid sådant förhållande anser sig utskottet böra tillstyrka Kongl. Maj:ts förslag om tomtens öfverlåtelse till bemälda inrättning.

I sammanhang härmed har utskottet velat ur ekonomisk synpunkt anställa en jemförelse emellan den till 1892 års lagtima Riksdag aflåtna propositionen i detta ämne och det nu föreliggande förslaget.

Enligt båda förslagen skall, såsom ofvan nämnts, för kronans dispositionsrätt till barnhustomten utgå en lösesumma af 597,500 kronor, hvartill nu ytterligare komma 15,000 kronor i ersättning för å tomten befintliga, fångvården tillhörande byggnader. Dessa medel skulle enligt båda förslagen användas för nya fängelsebyggnader. Men under det att det senare förslaget icke kräfver någon vidare kostnad från statsverkets sida, erfordrades enligt det förra ytterligare ..... kronor 499,577: 10

Deremot skulle enligt senaste öfverenskommelsen med barnhusdirektionen kronan förvärfva ofvan omförmälda område inom qvarteret Domherren, uppskattadt till » 240,500: —

Tillsammans kronor 740,077: 10.

Härtill kommer, *dels* att, enligt hvad fångvårdsstyrelsen uppgifvit, besparing i fångvårdsutgifter för framtiden skulle beredas enligt det förra förslaget å 5,500 kronor och enligt det senare å 18,000 kronor, hvadan här till förmån för det senare förslaget uppstår en skilnad å 12,500 kronor, *dels ock* att kronolägenheten Stenbrottet, $^{15}/_{64}$ mantal, som enligt arrendekontrakt den 26 maj 1893 tillsammans med lägenheten Falkonärsbostället, $^{3}/_{320}$ mantal, utarrenderats för 1,750 kronor, skulle efter det förra förslaget tagas i anspråk för fångvårdens behof.

Men äfven oafsedt den ekonomiska sidan, har utskottet funnit det nu framlagda förslaget, i hvad det afser anordningar i fråga om fängelsebyggnader, ega väsentliga fördelar framför det senast förut i enahanda ämne afgifna och för öfrigt vara så välbetänkt, att utskottet icke tvekat att förorda detsamma, genom hvars utförande, såsom fångvårdsstyrelsen erinrat, de arbeten med fängelsernas ordnande och förbättrande, som

sedan mer än femtio år tillbaka fortgått inom vårt land, skulle blifva afslutade.

Enligt hvad af statsrådsprotokollet framgår, innebär förevarande förslag en åtgärd, hvarigenom, utan särskild kostnad för statsverket, skulle vinnas det länge eftersträfvade målet, att nattceller blefve inrättade för så väl de qvinnor, hvilka äro dömda till tvångsarbete, som för dem, hvilka skola i gemensamhetsfängelse aftjena sista delen af dem ådömdt straffarbete; och skulle derjemte ökadt antal dag- och nattceller komma att vinnas för manliga straffångar.

De föreslagna anordningarna afse *dels* att i *länsfängelset i Stockholm* inrätta, förutom de för länet erforderliga 30 celler för män, 10 celler för transportfångar och 1 straffcell, 72 celler så väl för de inom Stockholms stad till straffarbete i två år och derunder eller till fängelse dömda qvinnor som ock för verkställande af längsta tids enrumsstraff å qvinnor från rikets alla delar, *dels* att vid *straffängelset i Norrköping* bereda nattceller och öfriga nödvändiga lokaler för 162 qvinliga arbetsfångar, *dels* att vid *straffängelset i Göteborg* anordna 60 nattceller för qvinnor, hvilka hafva att i gemensamhet aftjena dem ådömdt straffarbete *samt dels* att, då qvinliga fångar i öfrigt komme att aftjena enrumsstraffen vid två à tre länsfängelser och således utrymmet derstädes för sådant ändamål komme att i högre grad än hittills tagas i anspråk för qvinnor samt följaktligen dagceller för manliga straffångar måste i stället på annat håll beredas, vid *straffängelset å Nya Varfvet* uppföra dag- och nattceller för män, hvilka cellers antal, med hänsyn till lagarna den 20 juni 1890 angående ändringar i strafflagen och den 29 juli 1892 angående straffarbetes och fängelsestraffs aftjenande i enrum, ansetts böra ytterligare ökas och bestämmas till 120 samt afses för män, som hafva att undergå längsta strafftid i enrum.

Såsom till statsrådsprotokollet meddelats, hafva ifrågavarande byggnads- och inredningsarbeten beräknats kräfva en kostnad af 641,500 kronor. Af denna summa belöpa sig 103,500 kronor på den föreslagna ombyggnaden af centralfängelset i Norrköping. Enligt det bland handlingarna i ärendet befintliga kostnadsförslaget för denna ombyggnad, afses att, förutom öfriga arbeten, utanför sjelfva fängelsets slutna område för fängelsets direktör uppföra en bostadsbyggnad af trä, för hvilken kostnaden beräknats till 24,500 kronor. Det har emellertid af flera skäl synts utskottet olämpligt, att en byggnad för sådant stadigvarande ändamål som den ifrågavarandes uppföres af trä, helst kostnaden för denna byggnad förefaller så högt tilltagen, att för samma belopp en stenbyggnad borde kunna åstadkommas. Men skulle svårigheter i detta afseende yppa sig,

torde till kostnadens nedbringande inskränkningar kunna göras i bostadslägenhetens utrymme, hvilket, enligt hvad ritningarna utvisa, torde, med hänsyn till ifrågavarande befattningsinnehafvares tjensteställning, vara väl rikligt tillmätt.

Under uttalande häraf får utskottet hemställa,

att Riksdagen, med bifall till hvad Kongl. Maj:t i förevarande hänseende föreslagit, må medgifva:

dels att oinskränkt egande- och dispositionsrätt till tomten n:o 17 qvarteret Barnhuset må till allmänna barnhusinrättningen i Stockholm upplåtas mot vederlag af ej mindre den i statsrådsprotokollet omförmälda tomt inom qvarteret Domherren än äfven ett kontant belopp af 597,500 kronor samt på de vilkor i öfrigt, som finnas upptagna i direktionens öfver allmänna barnhusinrättningen skrifvelse till fångvårdsstyrelsen af den 23 augusti 1894;

dels att å nämnda tomt inom qvarteret Domherren må uppföras nytt cellfängelse för Stockholms län;

dels ock att till betäckande af byggnadskostnaden för nämnda nya länsfängelse, beräknad till 300,000 kronor, samt af kostnaderna för nödiga byggnads- och inredningsarbeten vid centralfängelserna å Nya Varfvet samt i Göteborg och Norrköping, hvilka kostnader ansetts komma att uppgå till 341,500 kronor, må användas — jemte influtna och inflytande hyresmedel för vissa uthyrda delar af tomten n:o 17 i qvarteret Barnhuset till belopp af 29,000 kronor — de medel, tillhopa utgörande 612,500 kronor, som komma att inflyta till följd af uppgörelsen med allmänna barnhusinrättningen.

Stockholm den 1 mars 1895.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.